

Η Μεταπολίτευση, μία σύντομη αποτίμηση

Του ΚΩΣΤΑ ΣΗΜΙΤΗ

Η έκφραση «Μεταπολίτευση» παραπέμπει στις τέσσερις περίοδους δεκαετίες από την πτώση της Δικτατορίας το 1974 μέχρι την έναρξη της οικονομικής κρίσης και τις εκλογές του 2009. Κατά τη μακριά αυτή περίοδο, υπήρξαν διάφοροι χρονικά κύκλοι με έντονες διαφορές ως προς τις πολιτικές και οικονομικές συνθήκες, τις κυριαρχείς επιδιώξεις, τους πρωταγωνιστές και τις στάσεις των πολιτών. Από το 1974 μέχρι το 1985 η ζητούμενη ήταν η αποκατάσταση της δημοκρατίας, η ομαλή λειτουργία του κοινοβουλευτισμού, η κατάργηση των διακρίσεων μεταξύ των πολιτών και η ισονομία.

1974 -2014

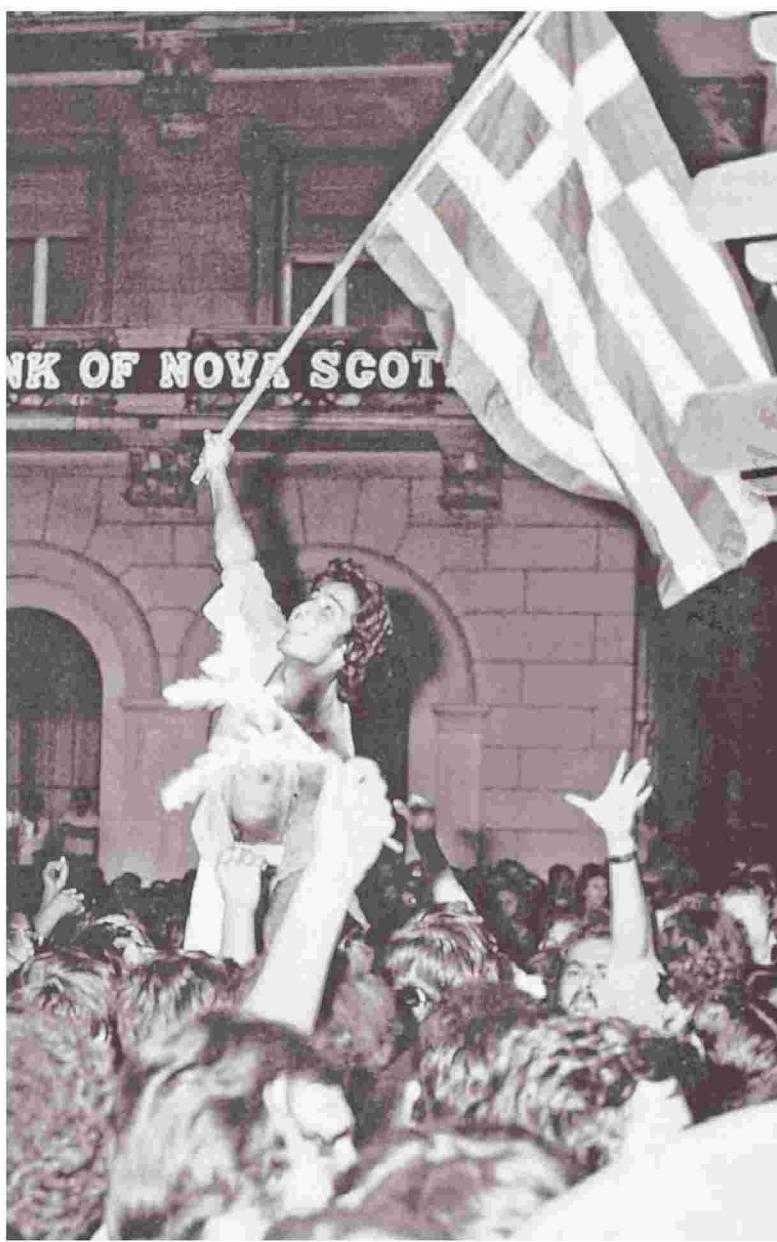
ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Ο στόχος επιτεύχθηκε. Από το 1981 και μετά η προσπάθεια στράφηκε στον περιορισμό των ανισοτήτων, στη βελτίωση της θέσης των εργαζομένων, στην ενίσχυση της κοινωνικής πολιτικής. Το 2007 η κατάσταση είχε αισθητά βελτιωθεί σε σχέση με το 1974. Η σταθεροποίηση της οικονομίας, η επίτευξη υψηλών ρυθμών ανάπτυξης, η αύξηση των επενδύσεων ήταν ο κύριος στόχος της περιόδου 1993-2004. Η Ελλάδα πέτυχε το διάστημα αυτό τους υψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης από το 1974 και μετά, καλύτερους μάλιστα από τους ευρωπαϊκούς, και πρωτόγνωρα υψός επενδύσεων. Η αναβάθμιση της διεθνούς θέσης της χώρας επιδιώχθηκε κυρίως το 1974-1981 με την ένταξη στην EOK, το 1981-1985 με την εναρμόνιση προς τους κοινοτικούς κανονισμούς και το 1996-2003 με την ένταξη στην ONE, την εισαγωγή του ευρώ, την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τη βελτίωση των ελληνοτουρκικών σχέσεων. Οι στόχοι αυτοί πραγματοποιήθηκαν.

Υπήρχαν, βέβαια, πολλές προσπάθειες κατά τη διάρκεια των ετών 1974-2004 που είτε δεν ολοκληρώθηκαν είτε δεν απέδωσαν είτε και ματαιώθηκαν. Ο έλεγχος της διαφθοράς, η ανεπάρκεια της διοίκησης, η υπέρβαση της πελατειακής, η αναμόρφωση του ασφαλιστικού, είναι παραδείγματα προσπαθειών που δεν είχαν τα επιθύμητα αποτελέσματα.

Η Νέα Δημοκρατία ανέλαβε το 2004 τη διακυβέρνηση της χώρας σε κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες που της εξασφάλιζαν πολύ μεγαλύτερη ευχέρεια κινήσεων από εκείνην που είχε οποιαδήποτε άλλη κυβέρνηση στο παρελθόν. Αντί όμως να προχωρήσει τον εκσυγχρονισμό, την προσαρμογή στα ευρωπαϊκά πρότυπα και να συνεχίσει με επιμονή τις προηγούμενες προσπάθειες, προτίμησε την εκτεταμένη επιστροφή στις παραδοσιακές πρακτικές του πελατειακού κράτους. Χάρη στις οικονομικές δυνατότητες που είχε εξασφαλίσει η προηγούμενη πολιτική στη χώρα, επανέφερε την πληθώρα των διορισμών στο Δημόσιο, τις παροχές σε κοινωνικές ομάδες για να τη στηρίξουν πολιτική και την υποτίμηση των δημοσίων επενδύσεων. Η αναπτυξιακή προσπάθεια σε μια χώρα όπως η Ελλάδα πρέπει να είναι σχεδιασμένη, επίμονη και συνεχής. Τα διαλείμματα, τα πισωγυρίσματα, η τακτική του «βλέποντας και κάνοντας» αποτέλεσαν τη σημαντικότερη αιτία της ανατροπής δώσων είχαν επιτευχθεί και της κρίσης που ακολούθησε. Καθοριστικά συνέβαλε και η αμεριμνούσα του ΠΑΣΟΚ από το 2007 και μετά. Αγνόστεις σκόπιμα την οικονομική πραγματικότητα. Οταν ανέλαβε την κυβέρνηση το 2009 απρετοίμαστο, αναποφάσιστο και αλαζονικό, επέτεινε τον εκτροχιασμό.

Η οικονομική κρίση δεν ήταν αναπόφευκτο προϊόν της μεταπολίτευσης.

Κέντρο της Αθήνας, νύχτα της 23ης προς την 24η Ιουλίου 1974. Πανηγυρισμοί για την πτώση της κυβόλιντας.

Το επίτευγμα της μεταπολίτευσης είναι ότι μετέτρεψε μια χώρα αυταρχισμού και μισαλλοδοξίας σε μια λειτουργούσα δημοκρατία.

Ήταν αποτέλεσμα των πολιτικών κειρισμάτων μετά το 2004. Τα κόμματα αδιαφόρησαν από τότε για την υστέρηση της χώρας, τις συνέπειές της, την ανάγκη να συνεχίστει ο σύγκλιον προς την Ευρωζώνη. Στράφηκαν κυρίως στην ενίσχυση της εξουσίας τους με οποιδήποτε μέσο και με όποιο αποτέλεσμα ήθελε να προκύψει. Ανθοποίησαν ανεμόδιστα στη λαϊκιστική πολιτική και με αποφυγή του πολιτικού κόστους. Ο εκτροχιασμός δεν ήταν η αδύρτητη συνέπεια.

Η μετάθεση των ευθυνών για την οικονομική κρίση γενικά στη Μεταπολίτευση αποσκοπεί σε παραποτήση των γεγονότων και επιδιώκει την παραπλάνηση των πολιτών. Εντάσσεται στις συνθηκούσες στην ελληνική πολιτική τακτικές ο πρωταγωνιστές μιας αρνητικής εξέλιξης να κατηγορούν τους πολιτικούς τους αντίπαλους για τα αίτια της ώστε να συγκαλύψουν τον ρόλο τους. Το επίτευγμα της Μεταπολίτευσης είναι ότι μετέτρεψε μια χώρα αυταρχισμού και μισαλλοδοξίας σε μια λειτουργούσα δημοκρατία με ελευθερίες που ποτέ άλλοτε δεν είχαν υπάρχει σ' αυτόν τον τόπο. Ποτέ άλλοτε στο παρελθόν δεν είχε υπάρχει, όπως κατά τη διάρκεια της μεταπολίτευσης, ομαλή λειτουργία του κοινοβουλευτισμού και εναλλαγή κομμάτων στην εξουσία. Η Μεταπολίτευση ενέταξε την Ελλάδα, η οποία ήταν παρίας της διεθνούς κοινότητας, στη διεθνή συνεργασία και της άνοιξης των δρόμων της συμμετοχής στην ευρωπαϊκή ενοποιητική προσπάθεια παρά την υστέρηση.

της. Από το 1996 και μετά η ελληνική οικονομία βρισκόταν σε σταθερή πορεία ανάπτυξης.

Υπάρχουν πρακτικές που χαρακτηρίζαν για εκατό και πλέον χρόνια τη χώρα και εξακολουθούν να καθορίζουν την ελληνική κοινωνία παρότι συντελούν στην υστέρηση της. Είναι αποδεκτές από τους ψηφοφόρους. Τις ενέκριναν και τις επιβούλιες παραπλέοντας τη διάρκεια της Μεταπολίτευσης.

1. Η ακραία αντιπαλότητα μεταξύ των ελληνικών κομμάτων. Επρεάζει αρντικά τις προσπάθειες για μεταρρύθμιση και βελτίωση των θεσμών. Νέοι θεσμοί επιζησύνη με περιπέτειες και αμφισβητούνται συνεχώς από την κάθε αιωνιατική αντιπολίτευση. Ακραίο παράδειγμα ασυνέχειας και αντιπαλότητας ήταν η καταπολέμηση των Μνημονίων από τη Νέα Δημοκρατία το 2010 και μετά την αποδοχή τους από τον κ. Σαμαρά το 2012. Οταν η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ κατέρριψε την αναφορά του θροκεύματος στα δελτία ταυτότητων, η Νέα Δημοκρατία αντιτάχθηκε έντονα σ' αυτήν τη ρύθμιση. Δήλωσε ότι, όταν έρθει στην εξουσία, θα διενεργήσει δημοψήφισμα για το θέμα. Δημοψήφισμα δεν έγινε όταν ανέλαβε την κυβέρνηση το 2009.

2. Η πελατειακή νοοτροπία και ο τρόπος προσλήψεων στο Δημόσιο. Το 1995 το ΠΑΣΟΚ καθέτισε στην πρόσληψη των δημοσίων υπαλλήλων με διαγωνισμό. Από το 1996 και μετά εφαρμόστηκε αυστηρά ο κανόνας. Η κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας το 2004 καθιέρωσε τόσες εξαιρέσεις και αλλαγές, ώστε αναίρεσε τον κανόνα. Τώρα ισχύει και πάλι αυστηρά, διότι λόγω της κρίσης γίνονται ελάχιστες προσλήψεις.

3. Οι συντεχνικές πρακτικές. Παραδειγματικό: Κοινωνικές ομάδες και κοινωνικές οργανώσεις είχαν εξασφαλίσει ασκώντας πολιτική πίεσης φόρους προς όφελός τους. Η Ευρωπαϊκή Ενωση ζήτησε από την Ελλάδα να καταργήσει τους φόρους υπέρ τρίτων. Χρειάστηκε

περίπου ένας χρόνος για να καταγραφούν οι φόροι υπέρ τρίτων που είναι τώρα σε ισχύ. Η κατάργηση τους έχει προχωρήσει μόνον μερικά. Σύμφωνα με την «Οικονομική Καθημερινή» της 6.7.2014, κάθε πολίτης, όταν εκδίδει διαβατήριο, καταβάλλει ακόμη 4,60 ευρώ στον Οργανισμό Αγροτικών Ασφαλίσεων. Κατά την αγορά χαρτού για φωτοτυπίες, πληρώνεται φόρος 4% επί τις αξιές του στους οργανισμούς προστασίας πνευματικής ιδιοκτησίας.

4. Ο υπερσυγκεντρωτισμός. Για σχεδόν όλες τις κρατικές αποφάσεις χρειάζεται μια πληθώρα υπογραφών από διάφορους υπευθύνους. Με τον τρόπο αυτό εξασφαλίζεται κάθε υπουργείο να έχει λόγο, να κάνει χάρες για πολιτικούς σκοπούς, να προλαβαίνει μια πολιτικά άσκοπη για το κόμμα απόφαση. Ο υπερουγκεντρωτισμός αυτός δεν καταργείται εύκολα. Προκύπτει από τις αποφάσεις της διοίκησης και τις πρακτικές των υπαλλήλων που δεν θέλουν να έχουν ευθύνες. Η αποκέντρωση συναντά δυσκολίες λόγω του χαμηλού επιπέδου των υπαλλήλων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και της εκτεταμένης διαφθοράς.

5. Ο λαϊκισμός. Η Νέα Δημοκρατία χρησιμοποίησε πριν από τις εκλογές του 2004 το σύνθημα «ο Σπύτης έδωσε ό,τι είχε να δώσει», υπονοώντας ότι η ίδια θα έκανε νέες παροχές. Πράγματι διόρισε χιλιάδες υπαλλήλους, κατήργησε φόρους, έδωσε παράνομες αγροτικές επιδοτήσεις και πολλά άλλα. Αποτέλεσμα ήταν η κρίση. Ο Γ. Παπανδρέου διαβεβαίωσε πριν από τις εκλογές του 2009 ότι λεφτά υπάρχουν. Καθυστέρωσε να πάρει μέτρα. Αποτέλεσμα ήταν η επέμβαση της Ευρωζώνης. Ο διαδεδομένος λαϊκισμός που επιβάλλει έναν ανεί